



LUNDS
UNIVERSITET

”Detta ska inte förekomma i Sverige”

En analys av politiska diskurser i partiet Sverige-
demokraterna om mäns våld mot kvinnor

Annie Fingal

Avdelningen för mänskliga rättigheter

Historiska institutionen

Kurskod: MRSK62

Termin: Höstterminen 2021

Handledare: Miia Halme-Tuomisaari

Omfång: 10 208 ord



Abstract

Title: “This should not occur in Sweden”: An analysis of political discourses in the party Sverigedemokraterna on men’s violence against women

This bachelor thesis examines discourses in policy and debate on men’s violence against women as a political subject in national Swedish politics. Particularly, this study focuses on the party Sverigedemokraterna (SD) and the research material constitutes of private member’s motions, which is proposals submitted by SD Members of the Riksdag, during the year of 2021. One interpellation from a SD Member of the Riksdag, and a speech from the party’s leader in a broadcasted debate, are both also considered in the analysis to gain a deeper understanding of the occurring discourses in different forums. The method used is the “What’s the problem represented to be?”-approach by Carol Bacchi, which focuses on problem representations in policy and applies analytical questions on the research material. Based on an intersectional feminist theoretical approach the research questions ask how gender and racism is articulated in the discourse on men’s violence against women as a political issue and if a human rights discourse exists. The conclusion is that there is a clear problem representation in the material about men’s violence, particularly so-called honour related violence and oppression, that is mainly an issue of what the Sweden Democrats call cultural values, non-western values, and the government’s migration politics. At the same time, there is a discourse that promotes gender equality and human rights with explicit and implicit assumptions that these are superior ideals connected to western communities which shows how the discourse is built on constructing “the other”.

Key words:

men’s violence against women, honour related violence and oppression, intimate partner violence, gender equality, politics, human rights, gender, racism, discourse

Abstract

Den här kandidatuppsatsen undersöker diskurser i policy och debatt om mäns våld mot kvinnor. Specifikt fokuserar den här studien på partiet Sverigedemokraterna och forskningsmaterialet består av riksdagsmotioner av Sverigedemokratiska riksdagsledamöter under år 2021. En interpellation från en av SD:s riksdagsledamöter samt ett uttalande från partiets ledare har också analyserats för att få en djupare förståelse för diskurserna som uttrycks i olika sammanhang. Metoden som används är Bacchis "What's the problem represented to be?"-ansats, som fokuserar på problemrepresentationer i policydokument och applicerar analytiska frågor på forskningsmaterialet. Utifrån en intersektionellt feministisk teoretisk utgångspunkt ställer uppsatsen frågor om hur genus och rasism artikuleras i diskursen om mäns våld mot kvinnor samt om det existerar en människorättsdiskurs. Slutsatsen för den här uppsatsen är att det finns en tydlig problemrepresentation i materialet om att mäns våld mot kvinnor i sin helhet inte betraktas som en fråga om jämställdhet och mänskliga rättigheter utan, särskilt vad gäller hedersrelaterat våld och förtryck, betraktas som ett problem som har att göra med invandringspolitik och förklaras bygga på kulturella värderingar. Samtidigt används en retorik som gör anspråk på att förespråka jämställdhet och mänskliga rättigheter, där det finns underliggande och explicita antaganden att det är överlägsna ideal som anses vara så kallade västerländska. Detta visar hur diskursen byggs utifrån konstruktionen av "den andra".

Nyckelord:

Mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck, våld i nära relationer, jämställdhet, politik, mänskliga rättigheter, genus, rasism, diskurs

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställningar	4
1.2	Material och avgränsningar	4
1.2.1	Primär- och sekundärmaterial	4
1.3	Forskningsetiska bedömningar	7
2	Mäns våld mot kvinnor i kontext, jämställdhetspolitik och rasism – en forskningsöversikt	9
2.1.1	Internationell rätt och mäns våld mot kvinnor – från kvinnors rättigheter till mänskliga rättigheter	9
2.1.2	Jämställdhet och rasism i en svensk kontext	10
3	Teori och metod	14
3.1	Teori	14
3.1.1	Teoretiska perspektiv på mäns våld mot kvinnor	14
3.1.2	Feministiska teoretiska utgångspunkter	15
3.2	Metod	17
3.2.1	Diskursanalys och textanalys	17
4	WPR-analys av Sverigedemokraternas policyförslag och debatt om mäns våld mot kvinnor	20
5	Slutsatser, analys och diskussion	27
5.1	Analys och slutsatser	27
5.2	Diskussion	29
	Referenser	33

1 Inledning

”[...] Det finns ju också nya fenomen: hederskultur, hedersförtryck. Att vi ser ett sådant kraftigt mörkertal kring sexualbrottslighet mot unga kvinnor hävdar jag hänger i väldigt hög grad ihop med import av medeltida värderingar kring relation mellan könen. [...]”¹

Så uttalade sig Sverigedemokraternas partiledare Jimmie Åkesson i en partiledardebatt som sändes i TV-programmet Agenda på SVT den 2 maj 2021 när ämnet mäns våld mot kvinnor var på agendan.² I uttalandet från Åkesson är det intressant att analysera de underliggande antaganden som finns, som bland annat att hedersvåld och förtryck är ett nytt fenomen samt att det förknippas med värderingar som inte är enligt Åkesson ”svenska”. Carbin menar i sin avhandling ” *Mellan tystnad och tal: flickor och hedersvåld i svensk offentlig politik*” att politiska förslag riktade mot vad som i debatten benämns som hedersbrott, hedersrelaterat våld och hedersmord ofta underbyggs av islamofobiska attityder.³ I rapporten *Hedersrelaterat våld och förtryck – en kunskaps- och forskningsöversikt* publicerad av NCK beskrivs att begreppen och förklaringarna till hedersrelaterat våld och förtryck omtvistats och att det bland annat finns en föreställning som har kritiserats om en ren kulturell förklaringsmodell.⁴

Åkessons uttalande i debatten går i linje med den förståelse av hedersrelaterat våld som refereras till i resonemangen från Carbin och rapporten från NCK. Dessutom antyder Åkessons uttalande på en föreställning om att sexualbrottslighet har kopplingar till värderingar som inte enligt Åkesson finns i Sverige från början. Med bakgrund av dessa resonemang är det intressant att vidare undersöka och kritiskt analysera denna diskurs om mäns våld mot kvinnor med utgångspunkt i partiet

¹ Svt Nyheter, ”Het ordväxling mellan Löf och Åkesson om våld mot kvinnor”, 2021-05-03 <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/het-ordvaxling-mellan-loof-och-akesson-om-vald-mot-kvinnor>

² Ibid

³ Carbin, Maria, *Mellan tystnad och tal: flickor och hedersvåld i svensk offentlig politik*, Statsvetenskapliga institutionen, Stockholms universitet, Diss. Stockholm: Stockholms universitet, 2010, Stockholm, 2010, s. 11-13

⁴ Nationellt Centrum för Kvinnofrid, *Hedersrelaterat våld och förtryck – en kunskaps- och forskningsöversikt*, NCK-rapport 2010:1, Uppsala universitet, 2010, s. 9-10

Sverigedemokraterna, genom att undersöka ovanstående uttalande, några av partiets policyförslag och debatt i riksdagen för att motverka mäns våld mot kvinnor och för att få en inblick i hur partiet debatterar och driver dessa frågor i politiken på en nationell nivå.

Att temat mäns våld mot kvinnor lyftes upp i den tv-sända partiledardebatten i början på maj 2021 var med bakgrund i det inom loppet av tre veckor i april skedde fem mord på fem kvinnor. I samtliga fall häktades män som kände eller var bekanta med kvinnan. I flera av fallen rör det sig om en partner eller expartner till kvinnorna som blivit mördade.⁵ Detta väckte stor uppmärksamhet i nyhetsrapportering och media. Att så många kvinnor på så kort tid dödats verkade utifrån den stora uppmärksamhet mordfallen fick i media och diskussioner de väckte vara en obehaglig påminnelse om det mest extrema uttryck av mäns våld mot kvinnor. Enligt statistik publicerad i en rapport från Brottsförebyggande rådet (Brå) dödades 13 kvinnor av en närstående i parrelation under 2020 och år 2018 var antalet 22 kvinnor.⁶ Ur ett längre tidsperspektiv ser man enligt Brå att på 90-talet och in på 00-talet var antalet fall av dödligt våld i nära relation totalt oavsett kön i genomsnitt 20 fall per år. Under tidsperioden 2008-tycks det ha minskat till i genomsnitt 16 fall per år.⁷ Mäns våld mot kvinnor är ett brett begrepp som inkluderar många olika former av våld mot kvinnor, våld i nära relationer en av dem som är den vanligaste formen i Sverige.⁸

Mäns våld mot kvinnor är inget nytt fenomen, utan snarare något som historiskt sett varit både legaliserat och normaliserat. Både i lagstiftning och i den politiska diskursen har det under lång tid betraktats som ett mer eller mindre accepterat fenomen.⁹ Det finns flera exempel på tidigare lagar som visar på dessa historiska strukturer och ger en inblick i den svenska kontexten och förståelse för hur det ser ut

⁵ Palm, Johan, *Svenska Dagbladet*, "Fem kvinnomord på mindre än tre veckor", 2021-04-19 <https://www.svd.se/fem-kvinnomord--pa-mindre-an-tre-veckor>

⁶ Brottsförebyggande rådet Kriminalstatistik 2020, "Konstaterade fall av dödligt våld: En granskning av anmält dödligt våld 2020", 2021, s. 14-15

⁷ Ibid, s. 14-15

⁸ Nordborg, Gudrun, "Mäns våld mot kvinnor" i Heimer, Gun M., Björck, Annika & Kunosson, Chrystal (red.), *Våldsutsatta kvinnor: samhällets ansvar*, 3. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2014, s. 60-65

⁹ Nordborg, Gudrun, "Mäns våld mot kvinnor" i Heimer, Gun M., Björck, Annika & Kunosson, Chrystal (red.), *Våldsutsatta kvinnor: samhällets ansvar*, 3. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2014, s. 60-65

nutid. Längre har äktenskapet varit betraktat i Sverige som mellan män och kvinnor och byggt på en binär förståelse av kön. En viktig aspekt är även kvinnors ommyndighet, som innebar att kvinnornas far eller en manlig släkting var förmyndare och vid äktenskapet gavs förmyndarskapet till maken. Förmyndarskapet och i förlängningen äktenskapet innebar i praktiken att mannen i äktenskapet hade äganderätt över kvinnor.¹⁰ Äganderätten säger i sig självt en avsaknad av självbestämmande och andra grundläggande mänskliga rättigheter för kvinnor.

Sverige har länge haft höga straff för sexualbrott och fram till 1799 rådde dödsstraff för våldtäkt.¹¹ I första hand var den höga straffskalan inte till för att skydda kvinnor som utsatts för våld av män utan främst för att exempelvis våldtäkt av en man som inte var maken ansågs vara en kränkning gentemot kvinnans make. Utvecklingen ifrån detta förhållningssätt har förändrats över tid och beror till stor del på grund av att kvinnorörelsen och feministiska rörelser har drivit kampen för kvinnors rättigheter och satt frågor om kvinnors rättigheter och mäns våld på den politiska agendan.¹² Denna kort sammanfattade historiska tidslinje ger en bakgrund till den politiska tidsperiod vi befinner oss i dagens Sverige. Det som framför allt är relevant för mitt arbete är förståelsen för att problemen idag inte är något nytt uppkommit eller ett nytt fenomen, samt att våldet kan ses som strukturellt men framför allt relaterat till makt och därmed krävs en analys som bygger på flera faktorer däribland genus.¹³

Upplägget för den här uppsatsen är först detta inledande avsnitt som följs av en presentation av uppsatsens syfte och frågeställningar, material och avgränsningar samt forskningsetiska bedömningar. Därefter följer en forskningsöversikt där jag presenterar tidigare forskning och relevant forskningslitteratur för mitt tema. Några huvudteman för forskningsöversikten är mäns våld mot kvinnor i en kontext av mänskliga rättigheter, samt jämställdhet och rasism. Sedan presenteras mina teoretiska begrepp och utgångspunkter samt val av metoden "What's the problem represented to be?", förkortat WPR-ansatsen, av Carol Bacchi. I det fjärde avsnittet presenteras min undersökning av det

¹⁰ Gottzén, Lucas, "Maskulinitet och mäns våld mot kvinnor" i Heimer, Gun M., Björck, Annika & Kunosson, Chrystal (red.), *Våldsutsatta kvinnor: samhällets ansvar*, 3. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2014, s. 129-150

¹¹ Nordborg, Gudrun, "Mäns våld mot kvinnor" i Heimer, Gun M., Björck, Annika & Kunosson, Chrystal (red.), *Våldsutsatta kvinnor: samhällets ansvar*, 3. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2014, 63

¹² Nordborg, Gudrun, 2014, s. 60-65

¹³ Ibid

empiriska materialet från partiet Sverigedemokraterna. I det femte och sista avsnittet redogör jag för mina slutsatser och diskuterar dessa utifrån teori och forskningslitteratur i ämnet.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med den här uppsatsen är att undersöka diskurser i Sverigedemokraternas policyförslag och de debattinlägg som utgör mitt forskningsmaterial och undersöka problemrepresentationer som finns både implicit och explicit om mäns våld mot kvinnor. Den här uppsatsens syftar inte till att förklara mäns våld mot kvinnor som fenomen, utan snarare identifiera och granska de problemrepresentationer som finns i forskningsmaterialet.

Frågeställningarna lyder som följer:

- Hur uttrycker sig synsätt på genus, rasism i problemrepresentationerna om mäns våld mot kvinnor?
- Kan en människorättsdiskurs identifieras i forskningsmaterialet och på vilket sätt uttrycks den i så fall?

1.2 Material och avgränsningar

Denna del av uppsatsen inleds med avsnittet primär- och sekundärmaterial, i vilket jag redogör för mitt primär- och sekundärmaterial samt vilka avgränsningar jag gjort och motiverar mina val. I det nästkommande avsnittet redogör jag för mina forskningsetiska bedömningar.

1.2.1 Primär- och sekundärmaterial

Primärmaterial, eller det empiriska materialet, för den här uppsatsen består av riksdagsmotioner skrivna av riksdagsledamöter i Sverigedemokraterna på temat

mäns våld mot kvinnor avgränsat till tidsperioden 2021. Följande två riksdagsmotioner ingår i det empiriska materialet:

- Motion till riksdagen 2021/22:2561 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) ”Mäns våld mot kvinnor”
- Motion 2021/22:2562 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD), ”Krafttag mot hedersrelaterat våld och förtryck”

Riksdagsmotioner är förslag som skickas in av riksdagsledamöter som sedan debatteras, förbereds i utskott och beslutas om som ärenden i riksdagens kammare.¹⁴ Utöver de två riksdagsmotionerna har interpellationen ”Mäns våld mot kvinnor” av riksdagsledamoten Tobias Andersson (SD).¹⁵ Interpellationer är frågor som ställs av en riksdagsledamot till en minister i regeringen, som handlar om deras arbete och hur de exempelvis tar sig an en viss politisk fråga.¹⁶ I den aktuella interpellationen har endast Anderssons (SD) texter inkluderats i analysen. Både interpellationen och riksdagsmotionerna har hämtats från riksdagens databas för dokument och lagar.

Min motivering till att undersöka material från 2021 är att debatten om mäns våld mot kvinnor och specifikt våld i nära relationer aktualiserades till följd av flera fall där kvinnor mördats på kort tid.¹⁷ Ett exempel på hur uppmärksamheten tog sig i uttryck är i den tv-sända partiledardebatten i Agenda. Programmet i sin helhet finns inte längre tillgängligt på SVT:s streaminghemsida SVT Play och därför har ett videoklipp från debatten med Jimmie Åkessons uttalande om mäns våld mot kvinnor och bemötande av Centerpartiets partiledare Annie Lööf i artikeln ”Het ordväxling mellan Lööf och Åkesson om våld mot kvinnor” på SVT Nyheters hemsida

¹⁴ Riksdagen.se, ”Debatter och beslut i kammaren”, <https://www.riksdagen.se/sv/sa-funkar-riksdagen/arbetet-i-riksdagen/debatter-och-beslut-i-kammaren/> (Hämtad 2022-01-06)

¹⁵ Interpellation

¹⁶ Riksdagen.se, ”Debatter och beslut i kammaren”, <https://www.riksdagen.se/sv/sa-funkar-riksdagen/arbetet-i-riksdagen/debatter-och-beslut-i-kammaren/> (Hämtad 2022-01-06)

¹⁷ Palm, Johan, *Svenska Dagbladet*, ”Fem kvinnomord på mindre än tre veckor”, 2021-04-19

<https://www.svd.se/fem-kvinnomord--pa-mindre-an-tre-veckor> (Hämtad 2022-01-06)

används.¹⁸ Det jag har inkluderat i min analys från videoklipppet är endast Sverigedemokraternas partiledare Åkessons uttalanden som jag transkriberat.

I den här uppsatsen har endast material från Sverigedemokraterna analyserats. För vidare forskning vore intressant att inkludera flera partier och göra en större undersökning. Jag är intresserad av att undersöka ideologi och dess betydelse för hur ställningstagandet i frågor om mäns våld mot kvinnor ser ut och närmre undersöka partiernas jämställdhetspolitik där synen på genus blir relevant, Sverigedemokraterna, med bakgrund i ett intresse av att undersöka en högerpopulistisk diskurs och analysera denna utifrån ett genusvetenskapligt, feministiskt och intersektionellt perspektiv. Urvalet av motioner och dokument gjordes utifrån två kriterier varav det första var att det huvudsakliga temat var mäns våld mot kvinnor som en helhetsfråga eller specifika former av våld som våld i nära relationer. Det andra kriteriet var att de berörde problemen med ovanstående teman i Sverige.

Sekundärmaterial som består av forskningsartiklar, böcker och tidigare forskning presenteras närmare i uppsatsens forskningsöversikt och teoriavsnitt. En del av sekundärmaterial har även utgjorts av rapporter från Nationellt Centrum för Kvinnofrid (NCK) och Brottsförebyggande rådet (Brå). Nationellt Centrum för Kvinnofrid (NCK) vid Uppsala universitet och Akademiska sjukhuset som arbetar på regeringsuppdrag med att höja kunskapen om mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och våld i samkönade relationer. De arbetar med utbildning, forskning, information och att ge stöd till våldsutsatta kvinnor.¹⁹ Något som är värt att ha i åtanke gällande NCK är att de arbetar på regeringsuppdrag, vilket innebär att deras arbete delvis kan ses styras och påverkas av vad regeringen anser och ger resurser till att satsa på. Däremot bedömer jag att detta inte påverkar trovärdigheten i de publikationer NCK publicerar och de jag refererar till i den här uppsatsen, eftersom arbetet bedrivs av personer med kompetens i frågor om mäns våld mot kvinnor, antingen yrkeskompetens eller bedriver forskning i ämnet.

¹⁸ Svt Nyheter, "Het ordväxling mellan Löf och Åkesson om våld mot kvinnor", 2021-05-03 <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/het-ordvaxling-mellan-loof-och-akesson-om-vald-mot-kvinnor> (Hämtad 2022-01-06)

¹⁹ Nationellt Centrum för Kvinnofrid (NCK), "Om NCK", <https://nck.uu.se/om-nck/> (Hämtad: 2022-01-06)

1.3 Forskningsetiska bedömningar

Mitt empiriska material är offentligt och innehåller inte känsliga personliga uppgifter och därmed har jag inte vidtagit särskilda forskningsetiska bedömningar vid insamlingen av detta. Däremot har jag reflekterat över att våld är känsligt och präglar många människors livserfarenheter. Mitt syfte med den här uppsatsen är dock inte att skildra våldet i sig, dess former och människors konkreta upplevelser av våld utan att analysera diskurser med ett kritiskt förhållningssätt till hur diskurser kan ha negativa effekter för människor.

Jag har även reflekterat över min roll som forskare och mitt förhållningsätt till att jag analyserar politiska dokument. Jag har reflekterat över att jag genom min undersökning även riktar min analys mot ett specifikt politiskt parti. Därför är det viktigt hur jag förhåller mig forskningsetiskt och vetenskapligt kring huruvida det finns en risk att jag med mina teoretiska utgångspunkter bli utpekande eller kritisk mot en politisk ideologi eller inriktning. För att undvika denna risk har jag även varit medveten om att mina teoretiska val gör att uppsatsen har ett visst perspektiv och därmed synliggör exempelvis genushierarkier och rasistiska strukturer, vilket är relevant för vad min analys handlar om. För att helt och hållet undvika detta hade jag kunnat välja en annan teori som inte har dessa perspektiv, men min motivering till att ha ett feministiskt perspektiv på temat mäns våld mot kvinnor vägde tyngre eftersom detta perspektiv bidrar till att synliggöra strukturer. Dessutom tillför det begrepp som är nyttiga för temat som jag hade gått miste om med en teori utan feministiska utgångspunkter. Mina val av metod och teori gör att jag undersöker ämnet från ett visst perspektiv som kan vara kritiskt och belyser särskilda teman i min analys. Att ha ett människorättsperspektiv innebär också att vissa aspekter belyses och finns behov av att granska eftersom även det är en del av forskningen och att föra det akademiska samtalet framåt.

Inom feministisk forskning finns en uppfattning som utmanar en traditionell förståelse av objektivitet och uppmuntrar att forskaren reflekterar över sin egen roll och objektivitet. Donna Haraway, som är en feministisk vetenskapsteoretiker menar att synen på objektivitet inom traditionell forskning kan utmanas och betonar vikten av att reflektera över sin egen roll som forskare.²⁰ Det ska inte påverka utgången av en analys, men jag menar att det är viktigt att ha en medvetenhet om sin egen förförståelse och eventuella kritiska utgångspunkter. I och med att jag har feministiska teoretiska utgångspunkter i min uppsats är detta frågor jag reflekterar över i förhållande till mitt arbete och är medveten om.

²⁰ Haraway, Donna. "Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective." *Feminist Studies* 14, no. 3 (1988): 575–99

2 Mäns våld mot kvinnor i kontext, jämställdhetspolitik och rasism – en forskningsöversikt

I den här forskningsöversikten presenterar jag forskningslitteraturen i den här uppsatsen och relevant tidigare forskning. Den här uppsatsen placerar sig i fältet människorättsstudier, med bakgrund i att huvudtemat är mäns våld mot kvinnor vilket är ett människorättsbrott enligt den internationella rätten och därmed motiveras ett människorättsperspektiv. Vidare har det varit relevant med tidigare forskning om frågan om mäns våld mot kvinnor i offentlig politik, artiklar och böcker som berör temat jämställdhet och politik i en svensk kontext med bakgrund i att det är den mitt empiriska material befinner sig.

2.1.1 Internationell rätt och mäns våld mot kvinnor – från kvinnors rättigheter till mänskliga rättigheter

Det har varit relevant att få en inblick i hur frågan om könsbaserat våld betraktas inom den internationella rätten och utmaningar som finns gällande att prioritera kvinnors rättigheter som mänskliga rättigheter. Dianne Otto skriver i kapitlet “Women’s rights” i antologin *International Human Rights Law* om kvinnors rättigheter i internationell rätt. Otto lyfter CEDAW och dess historia, begränsningar och möjligheter. Ett förbud mot våld skrivs inte uttryckligen i artikeln om rätt till personlig säkerhet, vilket är en mänsklig rättighet enligt både ICCPR och ICESCR och Otto diskuterar i kapitlet om orsakerna till detta och lyfter tre huvudsakliga orsaker.

För det första menar Otto att eftersom det könsbaserade våldet slår oproportionerligt hårt mot kvinnor är det därför inte är rimligt att jämföra med hur en man påverkas av könsbaserat våld, vilket gör det svårt att hitta en motsvarande situation att jämföra med. Den andra orsaken som enligt Otto är anledning till att begreppet våld bortses från i CEDAW handlar om att det i tidsandan då konventionen skrevs inte fanns samma kunskapsläge om könsbaserat våld och dess utbreddhet. Dessutom menar Otto menar också att det vid tidpunkten fanns en starkare acceptans och legitimering av könsbaserat våld och var en del av normen i många länder som

ratificerat CEDAW. På grund av att det var en kontroversiell fråga undveks det att uttryckligen adressera den i konventionen. Vidare menar Otto att utvecklingen i kommitténs arbete gått framåt sedan konventionen skrevs och tar upp General Recommendation nr 19 som exempel. I General Recommendation 19 gör kommittén en vidare tolkning, som uttryckligen inkluderar könsbaserat våld som en form av diskriminering mot kvinnor. Det sker alltså ett erkännande av könsbaserat våld som en kränkning av de mänskliga rättigheterna. Kommittén menar också att det är en statlig skyldighet att skydda personer som utsätts för våld i nära relationer.²¹

2.1.2 Jämställdhet och rasism i en svensk kontext

För att förstå den svenska kontexten har litteratur om jämställdhetspolitiken varit relevant och därför redogör jag här för tidigare forskning om begreppet jämställdhet inträde i politiken på riksnivå och utvecklingen till dagens jämställdhetspolitik. Martin Wottle och Eva Blomberg skriver i artikeln ”Feminism and Gender Equality in a Neo-Liberal Context 1990–2010” att en viktig faktor till att jämställdhetspolitiken introducerades var för att i princip alla partier kunde ställa sig bakom begreppet jämställdhet, eftersom det var tillräckligt neutralt och inte ifrågasatte maktordningar i en större utsträckning. Därmed flyttas fokus från faktiska maktfördelningsfrågor som växte fram ur feminismen, till att konstruera två kategorier av kön, män och kvinnor och en jämn mätbar likhet dem emellan.²²

En liknande diskussion görs i boken *Challenging the Myth of Gender Equality in Sweden* av Martinsson, Griffin och Giritli Nygren, som diskuterar huruvida begreppen *gender equality*, eller jämställdhet och feminism har separerats från varandra som ett försök att nå konsensus om frågor om jämlikhet baserat på kön, men det innebär också att vissa kompromisser görs och att den feministiska retoriken tonas ned.²³ Denna litteratur har

²¹ Otto, Dianne, “Women’s rights”. I *International Human Rights Law*, Moeckli, Shaah, Sivakumaran, Oxford University Press, 2014, 316-332

²² Wottle, M. and Blomberg, E. (2011) ‘Feminism och jämställdhet i en nyliberal kontext 1990–2010’ [Feminism and gender equality in a neoliberal context 1990–2010], *Tidskrift för Genusvetenskap*, vol 2–3, pp 97–115

²³ de los Reyes, Paulina. "When feminism became gender equality and anti-racism turned into diversity management." In *Challenging the myth of gender equality in Sweden*, edited by Lena Martinsson, Gabriele Griffin, and Katarina Giritli Nygren. Policy Press, 2016. Policy Press Scholarship Online, 2016

jag funnit relevant för min uppsats för att den bidrar till att förklara den jämställdhetspolitiska historien och kvinnors rättigheter på en nationell nivå i den svenska kontexten. Detta främst för att det är politik i svensk kontext jag analyserar. Dessutom är det värdefullt att få en inblick i hur mäns våld mot kvinnor adresserats i svensk jämställdhetspolitik tidigare för att förstå dagens kontext, det vill säga den jag undersöker, på ett bättre sätt.

Avhandlingen ”Mellan tystnad och tal: flickor och hedersvåld i svensk offentlig politik” av Maria Carbin, undersöker och analyserar hur flickor och kvinnor representeras i svensk offentlig politik.²⁴ Ett särskilt fokus är på att undersöka hur det så kallat ”nya” problemet med hedersvåld och mord benämns och förstås inom jämställdhetspolitiska och integrationspolitiska policydokument. Ett av de huvudsakliga syftena är hur hedersvåld och unga flickor artikuleras i diskurser och hur det finns motsättningar mellan olika diskurser. Dessutom undersöks möjligheter och begränsningar för unga kvinnor som tillhör etniska minoriteter att tala politiskt inom ramen för de dominerande diskurser som Carbin identifierar. Centralt är enligt Carbin att hedersvåld i huvudsak benämns som ett problem som hör samman med kulturellt ursprung och värderingar i specifika grupper av människor. Jag placerar min studie i närhet med Carbins avhandling, eftersom även jag analyserar svensk offentlig politik och ett viktigt tema i min analys är hedersvåld och hur det benämns som problem i offentlig politik och i mitt fall specifikt av partiet Sverigedemokraterna. Eftersom Carbins studie är publicerad 2010, samma år som Sverigedemokraterna kom in i riksdagen, ser jag en särskild relevans hos min studie att undersöka liknande teman och se om det finns liknande dominerande problemrepresentationer i det nutida offentliga politiken. Dessutom har Carbin likt min studie en feministisk teoretisk ingång i analysen, där Carbin ytterligare artikulerar en postkolonial teoretisk ansats.²⁵

I artikeln “Saving women and bordering Europe: narratives of “Migrants’ Sexual Violence” and geopolitical imaginaries in Russia and Sweden” gör Edenborg en fallstudie av rapporteringen om sexuellt våld på en festival på nyårsafton i Köln 2015 och

²⁴ Carbin, Maria, *Mellan tystnad och tal: flickor och hedersvåld i svensk offentlig politik*, Statsvetenskapliga institutionen, Stockholms universitet, Diss. Stockholm: Stockholms universitet, 2010, Stockholm, 2010, s. 5

²⁵ Carbin, Maria, 2010, s. 11-17

narrativen som följde i medierapportering i Ryssland och Sverige. Det jag fann främst relevant till min uppsats i den här artikeln är resonemanget om narrativet i Sverige och hur rapporteringen om sexuellt våld på festivaler gav upphov till en debatt om att så kallade svenska värderingar om jämställdhet påstods vara hotade av invandring. I artikeln diskuterar Edenborg en självbild i Sverige som exceptionellt framgångsrik gällande jämställdhet och på vilket sätt detta knyts an till den nationella identiteten och rasism.²⁶

Ytterligare en artikel som jag funnit relevant för att få en djupare förståelse kring rasism och vithetsnormer i Sverige samt dess relation till genus är artikeln ”Three phases of hegemonic whiteness: understanding racial temporalities in Sweden” av Hübinette och Lundström. Artikeln tar sin utgångspunkt i tiden efter valet 2010 när Sverigedemokraterna för första gången valdes in till riksdagen.²⁷ Hübinette och Lundström ger utifrån kritiskt perspektiv, översatt från *critical race theory*, och begrepp som hegemonisk vithet en historisk överblick av Sveriges förhållande till rasism och vithet.²⁸ Jag ansåg artikeln först och främst relevant för att de uttryckligen diskuterar Sverigedemokraterna, som är det parti jag analyserar material från i den här uppsatsen. Därför var artikeln relevant för att få en inblick i historien om partiets framväxt i Sverige. Dessutom kom artikeln även att vara relevant eftersom Hübinette och Lundström ger en överblick över Sveriges historia av rasism, vilket sätter Sverigedemokraterna i ett större sammanhang och även ger en djupare förståelse till Sverige och dess självbild.

Abu-Lughod undersöker, utmanar och ifrågasätter i sin bok ”*Do muslim women need saving?*” en västerländsk porträttering av muslimska kvinnor som en homogen och förtryckt grupp som är i behov av räddning.²⁹ Abu-Lughod är antropolog och verksam i etnografisk forskning. Hon har lång erfarenhet av att samla in erfarenheter från muslimska kvinnor som hon baserar sin forskning på och presenterar i boken.³⁰ Enligt Abu-Lughod är boken mer än en kritisk analys av representation i media och hur retorik förs i politik, utan betonar starkt muslimska kvinnors

²⁶ Edenborg, Emil (2018). Saving women and bordering Europe: narratives of “Migrants’ Sexual Violence” and geopolitical imaginaries in Russia and Sweden. *Geopolitics*: 1-22

²⁷ Hübinette, Tobias & Lundström, Catrin, “Three phases of hegemonic whiteness: understanding racial temporalities in Sweden” *Social Identities*, Vol. 20, No. 6, 2014, 423–437

²⁸ Hübinette, Tobias & Lundström, Catrin 2014, 423–437

²⁹ Abu-Lughod, Lila, *Do Muslim women need saving?*, Harvard University Press, 2015 s. 7-10

³⁰ Abu-Lughod, 2015, s. 7-10

erfarenheter som en viktig del av forskningen. Min studie har inte det nära erfarenhetsperspektivet genom empiriskt material som Abu-Lughod har, men genom att inkludera teoretiska hennes teoretiska perspektiv och i linje med Abu-Lughods kritik av feministisk forskning som upprätthåller och reproducerar detta narrativ om muslimska kvinnor som en homogen grupp och ett offernarrativ för jag min studie något närmre faktiska levda erfarenheter av de problem jag analyserar.

3 Teori och metod

I detta avsnitt presenteras först den här uppsatsens teoretiska utgångspunkter och därefter mitt val av metod och motivering av detta.

3.1 Teori

3.1.1 Teoretiska perspektiv på mäns våld mot kvinnor

Enligt Nordborg finns en motivering till ett könsmaktperspektiv som fokuserar på att män utövar våld mot kvinnor generellt och på ett strukturellt plan, vilket även ses globalt. Därför är det ett viktigt perspektiv att ha, men enligt () inte tillräckligt som fullkomlig förklaringsmodell eftersom den utgår från ett könsbinärt och heteronormativt perspektiv och på så sätt inte beskriver den mer komplexa verkligheten av våld i nära relationer, där våld i samkönade par förekommer och kvinnor som utövar våld mot män. Det är klarlagt att det finns flera maktstrukturer än genus som är relevanta och kan förklara våldet som fenomen, vilket motiverar ett intersektionellt förhållningssätt till mäns våld mot kvinnor.³¹

I den här uppsatsen är inte mitt syfte att förklara mäns våld mot kvinnor som fenomen, analysera våldet i sig eller konkreta erfarenheter av olika former av våld. Det jag undersöker är på vilket sätt detta våld representeras som problem och adresseras som politisk fråga. Det jag tar med mig in i min uppsats från denna tidigare forskning är att ett könsbinärt perspektiv på mäns våld mot kvinnor är nödvändigt, men inte tillräckligt. Det anser jag motiverar att jag knyter an till dessa förklaringsmodeller i min uppsats och antar ett intersektionell feministisk teoretisk utgångspunkt för min analys vilken jag presenterar i nästkommande stycke.

³¹ Heimer, Gun M., Björck, Annika & Kunosson, Chrystal (red.), *Våldsutsatta kvinnor: samhällets ansvar*, 3. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2014, s. 69

3.1.2 Feministiska teoretiska utgångspunkter

Genus är ett centralt teoretiskt begrepp och analytisk kategori i min uppsats där jag valt att utgå från Connell och Pearse definition. Connell och Pearse presenterar i boken *Om genus* en teoretisk förståelse av genus. En central poäng enligt Connell och Pearse är förstå genus som en relation mellan å ena sidan biologisk och en social analys där de två förhållningssätten kan alltså inte betraktas särskilda från varandra. Kroppen och det biologiska aspekterna av kön spelar roll, men att biologiska skillnader skulle vara en bakomliggande orsak till beteendemönster och sätt att agera argumenterar Connell och Pearse emot.³² I stället menar de att det kroppsliga samspelar med det sociala på så sätt att människor agerar utefter hur kroppen blir betraktad i de sociala föreställningarna gällande kön.

Enligt Connell och Pearse är genusrelationer inte statiska utan kan och kommer att förändras över tid.³³ För det andra betonar de att även om man utgår från att det finns två huvudkategorier av genus, män och kvinnor, bör man ta hänsyn till sociala skillnader inom kategorierna. Connell och Pearse inkluderar därmed en intersektionell analys av genus.³⁴ Connell och Pearse syn på genus utgjort en teoretisk grund i min uppsats gällande begreppet genus och min förståelse av det. Den mest centrala poängen hos Connell och Pearse jag haft som utgångspunkt i min uppsats är förståelsen av genus som socialt konstruerat, samt att föreställningar om genus och genushierarkier inte är statiska.

Vidare har teori om hur intersektioner mellan genus och ras eller etnicitet ur ett feministiskt perspektiv. Abu-Lughods bok "*Do Muslim women need saving?*" en central teoretisk grund i min uppsats. Abu-Lughod kritiserar och betonar faror med att förknippa en viss typ av våld mot kvinnor med religiösa eller kulturella praktiker och menar att verkligheten är mer komplex. I min analys utgår jag ifrån hennes förklaringar av hur den andra konstrueras i diskurser, med utgångspunkt i hur muslimska kvinnor ofta i beskrivs i politiska sammanhang och även hur det inom tidigare feministisk forskning

³² Connell, Raewyn & Pearse, Rebecca, *Om genus*, Tredje uppl., Daidalos, Göteborg, 2015, 190-198

³³ Connell, Raewyn & Pearse, Rebecca, 2015, 190-198

³⁴ Ibid

upprätthålls ett narrativ om muslimska kvinnor som en homogen grupp med liknande erfarenheter samt att de är offer för våld och förtryck som påstås vara kulturellt och religiöst betingat, vilket för det första inte stämmer med den mer komplexa verkligheten och för det andra skapar konsekvenser av att en grupp människor stigmatiseras.³⁵

Utöver dessa teoretiska perspektiv innebär mina metodval att vissa teoretiska perspektiv inkluderas i metoden och att teori och metod är nära anknutna till varandra, i synnerhet gällande teori om diskurs och makt och bakgrunden till varför det är relevant med denna typ av metod och vad en som forskare är ute efter att undersöka. Problemrepresentationer konstrueras enligt Bacchi i diskurser och enligt WPR-ansatsen utgörs diskurs av både språk samt sociala praktiker där mening och kunskap skapas.³⁶

³⁵ Abu-Lughod, Lila, *Do Muslim women need saving?*, Harvard University Press, 2015, 110-120

³⁶ Bacchi, Carol Lee, *Analysing policy: what's the problem represented to be?*, Pearson, Frenchs Forest, N.S.W., 2009, s. 35

3.2 Metod

Den här uppsatsen är en kvalitativ studie och som metod används WPR-ansatsen av Carol Bacchi vilket är en form av diskursanalys som lämpar sig för att analysera policydokument. I det här avsnittet som handlar om forskningsmetoder motiverar jag mitt val av metod och valet av en kvalitativ analys och specifikt att av att analysera text och diskursanalys. Slutligen redogöra för WPR-ansatsen vilken är min huvudsakliga metod och dess tillvägagångssätt.

3.2.1 Diskursanalys och textanalys

Anledningen till att jag valt en kvalitativ metod snarare än en kvantitativ är för att temat jag analyserar är ett samhällsfenomen som Till viss del kan mäns våld mot kvinnor som samhällsproblem även undersökas kvantitativt, genom att analysera statistik vilket kan ge förståelse för exempelvis problemets omfattning och på strukturella problem som exempelvis. Jag har haft användning av denna form av statistik i min uppsats för att få en bakgrund till temat jag analyserar, men det är inte statistiken jag analyserar utan jag vill undersöka diskurs och makt och för att kunna göra det krävs kvalitativa metoder. Jag menar att en kvantitativ analys inte är tillräcklig för att förstå komplexiteten i problemet och maktstrukturer som diskursen formas efter. Därför har jag valt en kvalitativ metod som är en form av textanalys.

Boréus och Bergström redogör för textanalys i sin helhet som ett sätt att kunna analysera makt, eftersom texter produceras av människor och därmed kan reproducera och ifrågasätta makt.³⁷ De lyfter bland annat politiska dokument, exempelvis förslag från regeringar, som ett sätt att analysera en regering. Boréus och Bergström menar att den finns olika maktdimensioner i vilka olika typer av dokument ingår.³⁸

³⁷ Boréus, Kristina & Bergström, Göran (red.), *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, Fjärde [omarbetade och aktualiserade] upplagan, Studentlitteratur, Lund, 2018, s. 18

³⁸ Boréus, Kristina & Bergström, Göran (red.), 2018, s. 18

Detta resonemang anser jag är en viktig motivering till mitt val av att analysera texter, vilket gör att mitt val av primärmaterial, som bland annat består av riksdagsmotioner, passar väl med mitt val av metod.

”What’s the problem represented to be?”-ansatsen

“What’s the problem represented to be?” är en inriktning av diskursanalys som fokuserar på problemrepresentationer i diskurser. I Bacchis förhållningssätt till policyanalys finns ett ifrågasättande av policy som regeringar och beslutsfattaressätt att hantera problem. Ifrågasättandet grundar sig i att det inte är det mest effektiva sättet att hantera problem i praktiken.³⁹ För att genomföra en analys med hjälp av WPR-ansatsen finns sex analysfrågor att utgå ifrån:

1. What's the ‘problem’ (e.g. of problem gamblers’/drug use/abuse’, domestic violence, global warming, health inequalities, terrorism, etc.) represented to be in a specific policy?
2. What presuppositions or assumptions underlie this representation of the ‘problem’?
3. How has this representation of the ‘problem’ come about?
4. What is left unproblematic in this problem representation? Where are the silences? Can the ‘problem’ be thought about differently?
5. What effects are produced by this representation of the ‘problem’?
6. How/where has this representation of the ‘problem’ been produced, disseminated and defended? How could it be questioned, disrupted and replaced?⁴⁰

Det är dessa frågor som metodens tillvägagångssätt bygger på vilket ger en god struktur i analysen. Enligt Bergström och Boréus kan man välja ut frågor utefter sin forskningsfråga och relevans efter den.⁴¹ Den första frågan är till för att i ett första steg identifiera problemrepresentationen i en policy eller ett policyförslag. Det är

³⁹ Bacchi, Carol Lee, *Analysing policy: what's the problem represented to be?*, Pearson, Frenchs Forest, N.S.W., 2009, 1-15

⁴⁰ *Ibid*, s.7

⁴¹ Bergström & Boréus, 2018, s. 271

möjligt att det finns flera problemrepresentationer, samt att det finns motsättningar dem emellan.⁴² I den andra frågan undersöks vilka antaganden som finns underliggande i problemrepresentationerna och att identifiera binariteter och nyckelkoncept är fruktbart för att nå framåt i analysen.⁴³ I de tre nästkommande analysfrågor fördjupas analysen och söker efter att identifiera tystnader och effekter. Enligt Bacchi kan problemrepresentationerna ge upphov till tre olika typer av konsekvenser, diskursiva, subjektifiering och levda effekter.⁴⁴ Den sjätte och sista frågan utgör en reflektionsfråga kring hur problemrepresentationerna har uppstått, till exempel hur media eller andra institutioner bidragit till att befästa den, samt hur den kan ifrågasättas och ersättas.⁴⁵

⁴² Bacchi, Carol Lee, 2009, s. 4

⁴³ Ibid s. 7-8

⁴⁴ Ibid, s. 15

⁴⁵ Ibid, s.71-72

4 WPR-analys av Sverigedemokraternas policyförslag och debatt om mäns våld mot kvinnor

Denna del av uppsatsen innehåller min undersökning av det empiriska materialet. I min undersökning applicerar jag Bacchis WPR-ansats och analyserar riksdagsmotionerna, interpellationsdebatten och den debattinlägget utgör mitt primärmaterial. Motiveringen till att flera typer av material har inkluderats är för att bredda min analys till mer än formella policydokument och fånga in åtminstone en liten del av det politiska samtalet i debattform och se om det finns skillnader i resonemangen i debatten och i vad som framförs i motioner. Det övergripande temat för materialet är mäns våld mot kvinnor som en bred fråga, men i stor utsträckning handlar de om specifika fenomen som våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck.

Innehållet är förslag som berör den breda politiska frågan om mäns våld mot kvinnor och förslag som ska motverka dessa typer av våld på olika sätt, till exempel proaktivt arbete, myndigheter och rättsväsendets arbete. Det jag främst fokuserar på i min analys är resonemang om problemet som helhet, hur det beskrivs och vilka begrepp som används. Därefter har jag identifierat teman som framkommer i de olika dokumenten. Min kategorisering av teman gjordes genom färgkodning i de olika dokumenten för att hitta gemensamma teman som jag sedan strukturerat min analys efter och går igenom frågorna utifrån WPR.

I genomgången av mitt material har jag identifierat flera olika teman som i sig innehåller problemrepresentationer. Därför är min undersökning strukturerad efter dessa teman och jag applicerar Bacchi's analysfrågor med fokus på fråga ett, två och fyra på hela det material jag undersökt och samtidigt strukturerat efter de teman jag har identifierat. Den sjätte frågan har jag använt mig av i nästkommande diskussionsdel.

Eftersom den första frågan främst är att identifiera och klargöra problematiseringar och problemrepresentationer har jag valt att även inkludera fråga två samtidigt, då de knyter an till varandra.

1. *What's the 'problem' (e.g. of problem gamblers'/drug use/abuse', domestic violence, global warming, health inequalities, terrorism, etc.) represented to be in a specific policy?*
2. *What presuppositions or assumptions underlie this representation of the 'problem'?*

Kvinnovåld och våld i nära relation

Det utbredda kvinnovåldet skapar dock en otrygghet för just den kvinnliga delen av befolkningen, som i sin tur leder till oacceptabla inskränkningar i kvinnors frihet och livsmönster. Kvinnovåld är därför ett betydande jämställdhetsproblem som måste tas på största allvar. (Motion 2021/22:2561, s. 2)

Utgångspunkten för hur problemet representeras i denna policy är alltså kvinnors upplevelser av otrygghet till följd av mäns våld mot kvinnor eller kvinnovåld som problemet även benämns som i motionen. En annan term som används som benämning för mäns våld mot kvinnor i materialet är kvinnovåld. Det jag fokuserar på i denna del av analysen är att användningen av ”kvinnovåld” utifrån min läsning gör att ett större fokus läggs på att problemet är ett problem som till största del berör kvinnor, vilket om man tittar på brottsstatistik är fallet. Det stämmer att det jämfört med män är fler kvinnor som utsätts för våld, men termen ”kvinnovåld” antyder enligt min analys att kvinnor, medvetet eller undermedvetet, betraktas som en del av problemet och att förövarens perspektiv saknas. I termen ”mäns våld mot kvinnor” finns ett fokus på män som förövare finns med på ett tydligare sätt. Samtidigt är ju både ”mäns våld mot kvinnor” och ”kvinnovåld” termer som bygger på en binär förståelse både av kön och ’problemet’ i sin helhet, vilket gör att ingen av dem är tillräcklig men där ”mäns våld mot kvinnor” tydligare inkluderar ett

strukturellt perspektiv av samhällsproblemet att män utövar våld emot kvinnor på basis av att de är kvinnor.

Sverigedemokraterna anser att vikten av ett proaktivt arbete tydligare ska framgå i lagtexten, d.v.s. att till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som uppvisar ett våldsamt beteende, utsätter eller har utsatt närstående för våld eller andra övergrepp, ska ändra sitt beteende. (Motion 2021/22:2562, s. 3)

I avsnittet om proaktivt arbete vilket i motionen är ett kortare stycke är det våldet i sig och att stoppa det innan det utövas som är i fokus. Det ger dels ett intryck av att det inte finns konkreta förslag, mer än det som föreslås att det ska tydliggöras i lagtexten.

Hedersrelaterat våld och förtryck

”Sverigedemokraterna har under lång tid lyft problematiken kring såväl hedersrelaterat våld som kvinnors allt större utsatthet rent allmänt” (Motion 2021/22:2561, s. 3)

Vidare menar partiet som står bakom motionen att de har lyft problemet under lång tid och framhäver specifikt hedersrelaterat våld. Vad som menas med kvinnors utsatthet rent allmänt specificeras inte ytterligare, men en intressant poäng som framkommer i ovanstående citat är att man skriver om en allt större utsatthet vilket antyder att det finns en uppfattning om att problemet med mäns våld mot kvinnor och i synnerhet hedersrelaterat våld är något man betraktar som ett ökande problem som uppkommit eller ökat den senaste tiden.

I motionen om hedersrelaterat våld och förtryck kan jag urskönja flera teman i diskursen om hedersrelaterat våld och kategoriserat dem efter teman normer och värderingar, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Jag har även lagt märke till att det i motionen i texten tydliggörs en dikotomi som oftast är Sverige, svenskt och ”vårt samhälle”, vilket även förknippas med så kallade ”västerländska värderingar”.

I vårt land är våld och förtryck i hederns namn olagligt. Det bör vara en självklarhet att samtliga som väljer att bosätta sig i vårt land följer rådande lagar och regler. Det är också viktigt att individen snarast introduceras i vår strävan efter ett jämställt samhälle. (Motion 2021/22:2562, s. 4)

Jämställdhet kommer här in i diskursen om hedersvåld, men med bakgrund i på vilket sätt det används argument om exempelvis jämställdhet för att i anknytande eller samma mening ta in en annan diskurs om invandring och krav på anpassning till så kallade ”våra” värderingar och jämställdhet.

Detta ska inte förekomma i Sverige och det strider inte bara mot våra lagar och västerländska sätt att leva, det strider också mot FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna. (Motion 2021/22:2562, s. 4)

På liknande sätt inkluderas mänskliga rättigheter som ett argument för att frågan om hedersrelaterat våld är viktig att arbeta mot. Min tolkning av hur jämställdhet och retorik om mänskliga rättigheter i diskursen är att det är denna vad jag benämner som rasistiska diskursen som är högst hierarkiskt och att argument om jämställdhet och mänskliga rättigheter snarare används för att förstärka den.

4. What is left unproblematic in this problem representation? Where are the silences? Can the ‘problem’ be thought about differently?

Jag kan ana tystnader i motionen ”Mäns våld mot kvinnor” (Motion 2021/22:2561) angående förebyggande arbete till våld i nära relationer och specifikt förebyggande arbete som handlar om orsaker till våldet och sociala normer. I motionen finns ett starkare fokus på själva våldsaspekten och vad som enligt min tolkning handlar främst om fysiskt våld, vilket ger intryck av okunskap kring hur pass allvarligt problemet är och hur det kan förebyggas. Däremot märks en skillnad i resonemang om normer kopplat till våld och maskulinitet i interpellationen från Andersson (SD):

Det är något oklart vad uttalandet syftar på men jag har då aldrig träffat en pojke eller man som fostrats till att slå kvinnor. Däremot har jag träffat pojkar och män som fostrats till att stå upp för sig själva och andra, skydda de som är svaga och alltid försvara kvinnor. (Interpellation 2020/21:668, s.1)

Problemrepresentationen i detta resonemang bygger på att det betraktas finnas ett behov av att försvara kvinnor. En tolkning av våld som att det uppstår i någon form av nödvärn eller för att hindra en annan man från att begå ett brott mot en kvinna. Exempelen som lyfts upp är dock vad som skulle kunna vara att avbryta ett brott som begås utan att nödvändigtvis göra det utanför lagens ramar. Detta är enligt min tolkning ett vagt exempel och jag anser att det är svårtolkat vad som egentligen syftas på. En möjlig tolkning är att det genom exemplen motiveras att män och pojkar inte fostras till att slå kvinnor och flickor, utan i stället till att beskydda och försvara dem. Jag tycker det här är intressant, eftersom man även skulle kunna se denna syn på kvinnor som svaga och utsatta människor som behöver beskyddas är en del av problematiken och en bidragande faktor till att våldet legitimeras.

Traditionella mansnormer bör inte pekas ut som orsaken till mäns våld mot kvinnor. I stället är det snarare avsaknaden av desamma som är ett hot. Ett samhälle i vilket män är mer sannolika att filma ett pågående brott eller en olycka i stället för att, med sig själv som insats, ingripa är farligt. (Interpellation 2020/21:668, s.1)

Enligt Andersson (SD) är alltså avsaknaden av traditionella mansnormer ett hot, som enligt citatet förknippas med mäns våld mot kvinnor. Han påstår även att män är mer sannolika att filma ett brott eller olycka än att ingripa. För det första hänvisas inte till någon statistik och för det andra, vad gäller mäns våld mot kvinnor är det vanligt i synnerhet gällande våld i nära relationer att våldet sker i hemmet, enligt För att först konstatera att mansnormer inte är en orsak till mäns våld mot kvinnor fortsätter Andersson på temat normer i samhället, där valt att inkludera följande citat.

Med det sagt återfinns det onekligen ytterst destruktiva normer i vårt samhälle, normer som aktivt förtrycker kvinnor och som legitimerar våld mot kvinnor för att bevara någon påstådd heder. Detta är i stort ett importerat problem som kommit till Sverige med invandrare från väsensskilda kulturer med djupt destruktiva normer. (Interpellation 2020/21:668, s. 2)

I detta uttalande om att traditionella mansnormer inte bör pekas ut som orsak till våldet fann jag intressant att analysera utifrån synen på genus. Normer kan enligt Andersson vara destruktiva, men de normer han framställer som destruktiva är så kallat ”importerade” och förknippas med människor som invandrat till Sverige. Det verkar finnas en föreställning om att destruktiva normer om manlighet finns, men inte inom den svenska kulturen. För att återkoppla till problemrepresentationen och den första frågan i WPR-ansatsen är min tolkning att denna problemrepresentation innehåller en föreställning om att mäns våld mot kvinnor är ett problem som förknippas med invandring.

Det är också viktigt att individen snarast introduceras i vår strävan efter ett jämställt samhälle. Informationsspridningen måste också nå ut till de individer som i dag lever i de parallella samhällen som präglas av hederskultur. (Motion 2021/22:2562, s. 5)

Här identifierar jag binariteter och ett ”vi” och dem och det skapas en distinktion mellan ”vårt” samhälle och ett så kallat parallellt samhälle där hederskultur finns.

”De senaste decennierna har hedersrelaterat våld och förtryck tyvärr etablerat sig som en del av en framväxande parallell samhällsstruktur.” (Motion 2021/22:2562, s. 4)

Vidare betonas att hedersrelaterat våld är framväxande vilket tyder på att det betraktas som ett nytt fenomen och problematiseras som en parallell samhällsstruktur.

Allt för att upprätthålla en familjeheder som krockar med vårt sekulära och moderna samhälle. Detta ska inte förekomma i Sverige och det strider inte bara mot våra lagar och västerländska sätt att leva, det strider också mot FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna. (Motion 2021/22:2562, s. 4)

Ytterligare betonas att det inte är ”vårt” samhälle det som benämns som ”vårt” samhälle länkas samman med orden modernt och sekulärt samt läggs det till att det handlar om ”våra lagar” och ”västerländska sätt att leva” som innehåller rasistiska undertoner. Detta tydliggörs ytterligare i en motivering till ett förslag om slöjförbud för omyndiga personer i offentliga verksamheter.

Slöjan är en symbol med såväl ett religiöst som ett starkt politiskt budskap, vars innebörd går emot de västerländska värderingarna om mäns och kvinnors lika värde. Dess syfte är att skyla flickor och kvinnor för att inte väcka männens lustar. Detta speglar ett synsätt som både objektifierar alla kvinnor och betraktar män som primitiva varelser vars sexuella drivkraft inte går att kontrollera. (Motion 2021/22:2562, s. 6)

Att ett slöjförbud överhuvudtaget föreslås i motionen ger en bild av att slöjan som en symbol för islam och religionen i sig är en problematisering. Det är det främsta exemplet i min analys där det sker en explicit problematisering av islam och föreställningen om religionen som förtryckande av kvinnor, vilket jag vidare kommer att knyta an till i diskussionen ur ett teoretiskt perspektiv.

5 Slutsatser, analys och diskussion

5.1 Analys och slutsatser

I den här delen av uppsatsen presenterar jag resultaten av vad min analys visar och redogör för mina slutsatser.

Den här analysen visar att uttalanden om hedersrelaterat våld sker på ett sätt som antar att det finns underliggande kunskap och kompetens och att den uppfattning om denna typ av våld och förtryck som presenteras i materialet är sanningsenlig. I själva verket menar jag utifrån min analys resonemangen om hedersrelaterat våld inte har ett fokus på lösningar som i huvudsak hjälper de som utsätts utan stigmatisering utan att det drivs på en rasistisk stigmatisering i diskursen som syns särskilt tydligt då hedersvåld benämns och representeras som problem. Hedersvåld och förtryck framställs som ett problem och ett narrativ som säger att hedersvåld och i stort mäns våld mot kvinnor är ett problem som Sverige ”importerat” enligt den här analysen. Detta menar jag bygger upp ett narrativ om ”den andra”, och att kvinnor behöver skyddas.

När allvaret med problemen med mäns våld mot kvinnor lyfts går argumentationen ofta in på att kritisera den svenska invandringspolitiken som enligt Sverigedemokraterna inte är tillräckligt restriktiv, eller på att det är normer som inte är västerländska som är orsaken till våldet. Denna problemrepresentation som jag identifierat syns särskilt tydligt i resonemang där hedersvåld och förtryck lyfts in. Min slutsats att det är en rasistisk diskurs som dominerar i Sverigedemokraternas policyförslag och debattinlägg om mäns våld mot kvinnor, utifrån det material jag analyserat. Detta syns särskilt tydligt i frågan om hedersvåld, där det i de motioner och interpellationer jag analyserat finns tydliga exempel där invandring.

Islam eller explicita anti-muslimska uttalanden visar min analys, men tydligast syns en sådan diskurs i resonemanget om förbud mot slöja för omyndiga personer i motionen ”Krafttag mot hedersrelaterat våld och förtryck” (Motion 2021/22:2562, s. 6). Enligt min analys finns implicita antaganden om att hedersvåld och förtryckande normer hör samman med islam som religion, vilket tyder på att det även finns en islamofobisk diskurs som genomsyrar materialet trots att den inte alltid är explicit. Särskilt vad gäller när partiet framställer hedersvåld som ett särskilt viktigt problem, är min analys att denna problemrepresentation som tyder på en rasistisk diskurs är dominerande vilket riskerar stigmatisera specifika grupper snarare än att göra insatser som förbättrar situationen utan stigmatiseringen.

Min undersökning berör diskursen på riksdagsnivå, vilket innebär att det både är nationellt och en nivå i politiken som kan innebära att. Min analys jag kommit fram till stämmer för den nivå av analys jag är på, det vill säga hur Sverigedemokraterna placerar sig i diskursen om mäns våld mot kvinnor i riksdagspolitiken. För att få in ytterligare nivå av analys och fördjupa den kompletterade i mitt primärmaterial, riksdagsmotionerna med interpellationer för att undersöka likheter och skillnader i hur diskurserna framträdde i debattform och om problemrepresentationerna var desamma. Min tanke med detta på förhand var att det är skillnad i hur de båda typerna av dokument och debatt produceras fram, där riksdagsmotioner är mer förberedda och därmed var min förväntning att de skulle vara mer formella och inte innehålla explicita uttryck som träder in i en viss diskurs.

Min analys visar att Sverigedemokraterna menar att våld i nära relationer är ett allvarligt samhällsproblem som bör läggas resurser på att bekämpas. Gällande förebyggande arbete mot våld i nära relationer kommer begrepp som jämställdhet in, men i riksdagsmotionerna som undersöks är det få konkreta åtgärder som föreslås för det förebyggande arbetet när det kommer till förändrade maskulinitetsnormer med bakgrund i att män är överrepresenterade förövare. I frågan om våld i nära relationer visar min analys att partiet inte anser att det är relevant för temat, men däremot blir det relevant i frågor om så kallat hedersrelaterat våld och förtryck. Min slutsats om varför normer är relevanta när frågan om hedersbrott nämns handlar om problemrepresentationen av denna typ av brott i sig, som enligt analysen förknippas

sammanhöra med värderingar och normer som påstås ha ett kulturellt ursprung. Det finns även antaganden om att detta

När allvaret med problemen med mäns våld mot kvinnor lyfts går argumentationen ofta in på att kritisera den svenska invandringspolitiken som enligt Sverigedemokraterna inte är tillräckligt restriktiv, eller på att det är normer som inte är västerländska som är orsaken till våldet. Denna problemrepresentation som jag identifierat syns särskilt tydligt i resonemang där hedersvåld och förtryck lyfts in.

Min slutsats att således att det finns en rasistisk diskurs som dominerar i Sverigedemokraternas policyförslag och debattinlägg om mäns våld mot kvinnor, utifrån det material jag analyserat.

5.2 Diskussion

I det här avsnittet för jag en teoretisk diskussion utifrån min analys och inkluderar mina urval av teori och forskningslitteratur för att sedan knyta an till den sjätte analysfrågan i WPR-ansatsen.

6. How/where has this representation of the ‘problem’ been produced, disseminated and defended? How could it be questioned, disrupted and replaced?’⁴⁶

Som nämnt i föregående avsnitt kan detta sätt på vilket ”den andra” konstrueras i diskursen om mäns våld mot kvinnor och i synnerhet gällande hur hedersvåld förstås och representeras där Abu-Lughods resonemang är relevanta till min teoretiska diskussion. Enligt min analys finns den här konstruktionen av den andra tydligt och bör förstås utifrån att materialet skriver in sig i en förståelse av att våld i hedersnamn betraktas som något kulturellt specifikt och en typ av våld som skiljer sig från exempelvis våld i nära relation, även om gränserna inte är helt klagjorda. Abu-Lughod menar att det är ett återkommande fenomen att associationer mellan kvinnoförtryck, våld och heder kopplat till muslimska religiösa och kulturella praktiker.

⁴⁶ Bacchi, Carol Lee, *Analysing policy: what's the problem represented to be?*, Pearson, Frenchs Forest, N.S.W., 2009, s. 71

Detta trots att värderingar kring heder eller tvång genom våld inte är begränsade till muslimska befolkningsgrupper eller relaterade till islam som en religion i sin helhet.⁴⁷

Denna typ av associationer är enligt Abu-Lughod inte något nytt förekommande och särskilt starkt syns denna association i min analys i materialet som berör hedersrelaterat våld och förtryck. Abu-Lughods analytiska perspektiv hjälper till att belysa de underliggande rasistiska och specifikt islamofobiska föreställningar som leder till att associationer mellan hedersrelaterat våld och islam.⁴⁸ Min slutsats är alltså att denna sorts föreställning befäster att det inte bara är våldet i sig som fördöms eller stigmatiseras utan att hela kulturer, religioner och grupper stigmatiseras och detta i sig menar jag är en tydlig konsekvens av problemrepresentationen som identifieras i min analys.

Abu-Lughod är kritisk till stigmatiseringen som sker till följd av en hierarkisk dikotomi där så kallade västerländska kvinnor betraktas som fria i kontrast till muslimska kvinnor som förtryckta.⁴⁹ Hon menar att man bör beakta försiktighet i diskussioner om våld mot kvinnor och undvika att använda kulturella värderingar som förklaringsmodell.⁵⁰ Hon påpekar även en ideologisk aspekt av eller hur hedersbrott kan spela den ideologiska rollen i och nämner exempelvis europeiska kontexter där hedersrelaterat våld kommit att bli nära relaterat till gränskontroll och antimigrationspolitik.⁵¹ Carbin drar liknande slutsatser om föreställningar och omdiskuterade benämningar där hedersrelaterat våld betraktas som mest nytt fenomen i Sverige vilket jag menar är intressant att lyfta i diskussionen eftersom även min analys kom fram till att det finns en diskurs är något som diskursen tar fäste vid vilket jag fann intressant att även min analys kom fram till eftersom det har gått tio år sedan Carbins avhandling skrevs det tycks finnas kvar en liknande diskurs. Detta menar jag är en anledning att här föreställningen eftersom det är min analys framkommer att

⁴⁷ Abu-Lughod, Lila, *Do Muslim women need saving?*, Harvard University Press, 2015, s. 110-114

⁴⁸ Abu-Lughod, Lila, *Do Muslim women need saving?*, Harvard University Press, 2015, s. 114

⁴⁹ Abu-Lughod, Lila, 2015, s. 122

⁵⁰ Abu-Lughod, Lila, 2015, s. 122-134

⁵¹ Carbin, Maria, 2010, s. 5-20

en representation av hedersrelaterat våld som är ett nytt fenomen som uttrycks bero på de senaste årens migrationspolitik.⁵²

Vidare finns en intressant skillnad i problemrepresentationerna jag finner intressant att diskutera. Till skillnad från i diskurserna om hedersrelaterat våld finns inte en lika tydlig diskurs om jämställdhet och strävan efter att problematisera normer kring maskulinitet och dess förhållande till våld i nära relationer hos Sverigedemokraterna enligt min analys. I problemrepresentationen som rör våld i nära relationer, eller kvinnovåld som även är en term som förekommer, är det i stället intressant att det inte syns ett lika tydligt försök till att göra anspråk på en feministisk diskurs eller jämställdhetsdiskurs. Detta blev i synnerhet tydligt i interpellationen mäns våld mot kvinnor där en kritik mot och förnekande av att normer om maskulinitet skulle betraktas som orsak till mäns våld mot kvinnor här finns en kritik till att tala om det som ett problem som skulle ha att göra med maskulinitetsnormer här tycks finnas en intressant motsättning eller paradox i problemrepresentationerna.

Å ena sidan ses maskulinitetsnormer enligt min analys inte som en orsak till eller något som bör tas hänsyn till i ett förebyggande arbete mot mäns våld och i synnerhet våld i nära relationer. Men, å andra sidan, blir normer om maskulinitet relevanta i frågan om hedersrelaterat våld och förtryck i problemrepresentationen. Även detta menar jag kan förstås utifrån hur ”de andra” konstrueras i diskurser och hänger samman med tidigare diskussion. Med bakgrund i hur Edenberg förklarar att det förekommer associationer mellan manliga migranter och sexuellt våld och att detta i en sådan rasistisk diskurs påstås utgöra ett hot mot jämställdheten i Sverige.⁵³

Möjliggörandet av en sådan diskurs hänger enligt Edenberg ihop med hur självbilden av Sverige som är nära anknuten till en slags nationell identitet, och en nationalistisk ideologi. Denna självbild finns enligt Edenberg även i ett internationellt perspektiv om Sverige som ett modernt och progressivt land som är ledande när det

⁵² Ibid, s. 221

⁵³ Edenberg, Emil, “Saving women and bordering Europe: narratives of “Migrants’ Sexual Violence” and geopolitical imaginaries in Russia and Sweden”, *Geopolitics: 1-22*, 2018, s. 794-796

kommer till jämställdhet.⁵⁴ I sin tur bidrar dessa inneboende föreställningar till en konstruktion av patriarkala maskulinitetsnormer hos ”de andra”, vilket skapar en stigmatisering mot specifika grupper.⁵⁵

Både Edenberg och Abu-Lughod bidrar till att förstå mina slutsatser i den här analysen genom att beakta binariteter med inneboende hierarkier i diskursen, som ”vi” och ”dem” och ”vi” och ”de andra”. Dessutom sätter deras analytiska perspektiv in min studie i ett större sammanhang, eftersom de diskurser och problematiseringar som framkommer i min analys inte är unik för den specifika diskurs jag undersöker utan existerar i många olika diskurser i olika diskursiva sammanhang och kontexter. Avslutningsvis menar jag att det finns ett fortsatt behov av att vidare analysera diskurser och problemrepresentationer om mäns våld mot kvinnor i svensk offentlig politik. Det vore intressant för framtida forskning att inkludera ett ännu större forskningsmaterial och på så sätt kunna göra en kartläggning över huruvida exempelvis olika partier skiljer sig hur problematiseringar framställs i policyförslag och andra typer av politiska dokument.

⁵⁴ Edenberg, Emil, “Saving women and bordering Europe: narratives of “Migrants’ Sexual Violence” and geopolitical imaginaries in Russia and Sweden”, *Geopolitics: 1-22*, 2018, s. 794-796

⁵⁵ Edenberg, Emil, 2018, s. 780-797

Referenser

Abu-Lughod, Lila, *Do Muslim women need saving?*, Harvard University Press, 2015

Bacchi, Carol Lee, *Analysing policy: what's the problem represented to be?*, Pearson, Frenchs Forest, N.S.W., 2009

Boréus, Kristina & Bergström, Göran (red.), *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, Fjärde [omarbetade och aktualiserade] upplagan, Studentlitteratur, Lund, 2018

Brottsförebyggande rådet, Kriminalstatistik 2020, "Konstaterade fall av dödligt våld: En granskning av anmält dödligt våld 2020", 2021

Carbin, Maria, *Mellan tystnad och tal: flickor och hedersvåld i svensk offentlig politik*, Statsvetenskapliga institutionen, Stockholms universitet, Diss. Stockholm: Stockholms universitet, 2010, Stockholm, 2010

Connell, Raewyn & Pearse, Rebecca, *Om genus*, Tredje uppl., Daidalos, Göteborg, 2015

De los Reyes, Paulina. "When feminism became gender equality and anti-racism turned into diversity management." i, Martinsson, Lena, Griffin, Gabriele & Giritli Nygren, Katarina, *Challenging the myth of gender equality in Sweden*, Policy Press, 2016

Edenborg, Emil, "Saving women and bordering Europe: narratives of "Migrants' Sexual Violence" and geopolitical imaginaries in Russia and Sweden", *Geopolitics: 1-22*, 2018

Haraway, Donna, "Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective", *Feminist Studies 14, no. 3* (1988): 575–99

Heimer, Gun M., Björck, Annika & Kunosson, Chrystal (red.), *Våldsutsatta kvinnor: samhällets ansvar*, 3. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2014

Hübinette, Tobias & Lundström, Catrin, "Three phases of hegemonic whiteness: understanding racial temporalities in Sweden", *Social Identities Vol. 20 No. 6*, 2014, 423–437

Nationellt Centrum för Kvinnofrid, *Hedersrelaterat våld och förtryck – en kunskaps- och forskningsöversikt*, NCK-rapport 2010:1, Uppsala universitet, 2010

Nationellt Centrum för Kvinnofrid (NCK), "Om NCK", <https://nck.uu.se/om-nck/> (Hämtad: 2022-01-06)

Otto, Dianne, "Women's rights" I Moeckli, Shaah, Sivakumaran, *International Human Rights Law*, Oxford University Press, 2014, 316-332

Palm, Johan, "Fem kvinnomord på mindre än tre veckor", *Svenska Dagbladet*, 2021-04-19 <https://www.svd.se/fem-kvinnomord--pa-mindre-an-tre-veckor> (Hämtad 2022-01-06)

Riksdagen.se, "Debatter och beslut i kammaren", <https://www.riksdagen.se/sv/sa-funkar-riksdagen/arbetet-i-riksdagen/debatter-och-beslut-i-kammaren/> (Hämtad 2022-01-06)

Svt Nyheter, "Het ordväxling mellan Löf och Åkesson om våld mot kvinnor", 2021-05-03 <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/het-ordvaxling-mellan-loof-och-akesson-om-vald-mot-kvinnor> (Hämtad 2022-01-06)

Wottle, Martin, Blomberg, E, "Feminism och jämställdhet i en nyliberal kontext 1990–2010", *Tidskrift för Genusvetenskap*, vol 2–3, s. 97–115, 2011